

аргументи. Важливо бути добре підготовленим до можливих різноманітних реакцій та відповідей на поставлені запитання. Слід враховувати рівень розвитку та рівень мови дитини, її пізнавальну здатність, можливі проблеми (наприклад, дитина зі специфічними потребами) або її специфічні медичні діагнози. Також необхідно зважати на культурні відмінності сім'ї, душевний стан дитини та її бажання брати участь у розмові [2].

Таким чином, практика використання «зелених кімнат» забезпечує дотримання прав дітей у кримінальному процесі, налагодження під час їх допиту атмосфери довіри та взаєморозуміння, подолання страху надавати свідчення незнайомим дорослим людям, та, відповідно, наближує Україну до втілення найкращих міжнародних стандартів захисту прав дитини.

Список використаних джерел

1. Дослідження передумов запровадження нової практики допиту/опитування дитини, яка постраждала від сексуального насильства. Організація: Жіночий консорціум України за підтримки BICE (Міжнародного католицького бюро дитини) та OAK Foundation. URL: https://rescentre.org.ua/images/Uploads/Files/child_witness_dl/doslidzhennya_press_12.pdf.

2. «Зелені кімнати»: психологічні особливості організації роботи з дітьми / Н.П. Бочкор, О.М. Цільмак, О.В. Швед та ін. Київ: ТОВ «Агентство «Україна», 2012. 112 с.

3. Керівні принципи ООН з питань правосуддя у справах, пов'язаних із участю дітей-жертв і свідків злочинів, затверджених Резолюцією 2005/20 Економічної і соціальної ради ООН у 2005 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_e54.

4. Конвенція ООН про права дитини. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021.

5. Община Несебра создает «голубую комнату» для допроса детей. URL: burgas-reporter.ru/2012/09/община-несебра-создаст-голубую-комнату.

6. Швед О.В. Интервьювання дітей – жертв і свідків сексуального та домашнього насильства. *Соціальна робота в Україні: теорія і практика*. 2008. № 4. С. 130–140.

Пекарський Сергій Петрович,

доцент кафедри спеціальних дисциплін та професійної підготовки Донецького юридичного інституту МВС України, кандидат юридичних наук

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ СПІВРОБІТНИКІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ДЛЯ РОБОТИ З ДІТЬМИ, ЯКІ СТАЛИ ЖЕРТВАМИ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ

До підрозділів, які є основними службами, що виконують обов'язки з розкриття кримінальних правопорушень органами Національної поліції і відповідають за кінцевий результат цієї роботи за

напрямами діяльності відносяться підрозділи кримінальної поліції. Відповідно до предмету наукового заходу, серед підрозділів кримінальної поліції зазначаємо підрозділи карного розшуку, які уповноважені виявляти та розкривати загально-кримінальні злочини, що посягають на життя, здоров'я, статеву свободу та статеву недоторканність особи. Зокрема – зґвалтування дитини, розбещення дітей, вчинення стосовно дітей сексуального насильства, статеві зносини з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку, домашнє насильство тощо відносяться до компетенції підрозділів карного розшуку. Своєю чергою підрозділи боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми уповноважені виявляти та розкривати злочинні дії у сфері суспільної моралі, пов'язані з сексуальною експлуатацією особи. Також у зв'язку з розвитком інформаційно-комунікативних технологій актуальним є необхідність своєчасної протидії підрозділами кіберполіції злочинним діям, які зазіхають на особисте безпечне життя дитини. Зокрема інформаційно-комунікативні технології надають можливість дитині вийти за межі особистого безпечного простору, а також батьківського чи вчительського контролю. Так, сучасні діти використовують різні цифрові пристрої, зокрема: мобільні телефони, ноутбуки, комп'ютери планшети, а також спілкуються через соціальні мережі, форуми чи ігри тощо. Вікітмні особливості дітей різних вікових категорій не дозволяють їм своєчасно проявити критичне мислення та розпізнати злочинні дії щодо себе. У зв'язку з цим з'являються ризики безпеки дитини у різних проявах, а саме: грумінгу, сексизму, кібербулінгу, дитячої порнографії, сексуальної експлуатації, сексуального насильства тощо.

Під груміно́гом (англ. grooming) слід розуміти входження в довіру до дитини з метою її схилення до будь-якого брутального поводження, в тому числі і в сексуальному плані [1]. Так особи, які за мету мають злочинні дії, встановлюють психологічний контакт з дитиною в чатах або на форумах, пропонують допомогу та підтримку у вирішенні певних питань. Показуючи своє співчуття, злочинці пропонують дитини перейти в більш відокремлене віртуальне місце спілкування, результатом чого стає пропозиція зустрічі в реальному світі для вступу з ними в інтимний зв'язок, шантажування та залякування [1]. Секстинг – інтимне листування й пересилка фото інтимного характеру [1]. Своєю чергою, булінг (цькування) – діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого [2].

Своєю чергою відповідно до положень Закону України «Про захист суспільної моралі» від 20 листопада 2003 року № 1296-IV (у редакції від 13.02.2020) під дитячою порнографією розуміємо зображення у будь-який спосіб дитини чи особи, яка виглядає як

дитина, задіяної у реальній або змодельованій відверто сексуальній поведінці, або будь-яке зображення статевих органів дитини в сексуальних цілях.

Також слід зазначити, що Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства, ратифікована з заявами Законом України № 4988-VI від 20.06.2012, визначає кримінальними наступні умисні дії:

– заняття діяльністю сексуального характеру з дитиною, яка не досягла передбаченого законодавством віку для заняття діяльністю сексуального характеру;

– заняття діяльністю сексуального характеру з дитиною, коли використовується примус, сила чи погрози, або насильство здійснюється зі свідомим використанням довіри, авторитету чи впливу на дитину, зокрема в сім'ї, або насильство здійснюється в особливо вразливій для дитини ситуації, зокрема з причини розумової чи фізичної неспроможності або залежного становища [3].

Положення даної Конвенції відображені у відповідних статтях Кримінального Кодексу України від 5 квітня 2001 року № 2341-III (у редакції від 28.04.2020), де передбачені підстави кримінальної відповідальності за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, в тому числі і вчинені відносно дітей.

Означене ставить перед уповноваженими підрозділами кримінальної поліції завдання здійснення необхідних заходів щодо попередження та розкриття злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей. На нашу думку парадигмою якісної роботи з даного напрямку є: по-перше, уміння здійснювати відповідні оперативно-розшукові заходи щодо виявлення інформації та документування відповідних злочинних дій, а по-друге – уміння встановлення комунікації та діалогу з дитиною. Саме тому висуваємо гіпотезу, відповідно до якої серед працівників уповноважених підрозділів кримінальної поліції повинні бути фахівці, які спеціалізуються на роботі з дітьми. Як приклад, наводимо діяльність до 2015 року підрозділів кримінальної міліції у справах дітей, де частина оперуповноважених співробітників мала педагогічну освіту, що надавало можливість швидше встановлювати психологічний контакт з дітьми, які були у конфлікті з законом, а також з дітьми, які були жертвами злочинних дій.

Саме тому, пропонуємо, відповідно до вимог Стандарту вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, галузь знань 26 «Цивільна безпека», спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність», який затверджено і введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 30.04.2020 р. № 578 [4], з метою запобігання, виявлення та припинення кримінальних правопорушень, а саме злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей передбачити вивчення окремо особливостей проведення оперативно-розшукових заходів та слідчих (розшукових) дій з дітьми. Зокрема,

проведення опитування та допиту дитини, застосування методики «Зелена кімната».

Своєю чергою, в рамках післядипломної освіти поліцейських [5] на курсах підвищення кваліфікації за спеціалізацією підрозділів кримінальної поліції, вважаємо за доцільне, передбачити вивчення:

- основ вікової педагогіки та психології;
- компетенції підрозділів кримінальної поліції щодо попередження та виявлення злочинів, що вчиняються дітьми та стосовно дітей;

- попередження та розкриття злочинів, пов'язаних з втягненням дітей у злочинну чи іншу антигромадську діяльність, зокрема у сфері сексуальної експлуатації та суспільної моралі;

- взаємодія підрозділів кримінальної поліції з органами досудового розслідування та ювенальною превенцією у попередженні та розкритті злочинів щодо дітей.

Отже, вищенаведене дозволяє нам дійти висновку про те, що фахова підготовка співробітників кримінальної поліції для роботи з дітьми, які стали жертвами злочинних дій потребує відповідного обговорення, визначення її структури та закріплення у відповідних навчальних планах, як для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань 26 «Цивільна безпека», спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність», спеціалізації «кримінальна поліція» так і відповідно в рамках післядипломної освіти поліцейських на курсах підвищення кваліфікації за спеціалізацією підрозділів кримінальної поліції.

Список використаних джерел

1. Секстинг, грумінг, мобінг: від чого страждають діти в інтернеті : веб-сайт. URL: https://ms.detector.media/mediaprosvita/kids/seksting_gruming_mobing_vid_chogo_strazhdayut_diti_v_interneti.

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X (зі змінами та доповненнями станом на 14.05.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10>.

3. Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства: ратифікована Законом України від 20.06.2012 № 4988-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_927#n2.

4. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, галузь знань 26 «Цивільна безпека», спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»: затверджено і введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 30.04.2020 р. № 578

5. Положення про організацію післядипломної освіти працівників Національної поліції: затверджено наказом МВС України від 24.12.2015 № 1625. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0076-16#n14>.